
Ще однією перевагою медіації є те, що *медіаторів можна обирати відповідно до їхніх навичок та експертної спеціалізації*, думка кожної зі сторін однаково важлива для медіатора.

Медіація є також корисною для держави: її запровадження допомогло б зменшити навантаження на суди шляхом зменшення кількості справ, належних до розгляду.

Медіація вже давно є поширеним явищем у світі, як приклад можна навести такі факти: Австралія розглядає медіацію як основний метод вирішення спорів, натомість судовий розгляд вважається альтернативним, Британський уряд зацікавлений більше підтримувати службу державних медіаторів, ніж утримувати традиційну судову систему, міжнародні організації впровадили і успішно використовують медіацію, зокрема Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) має відповідний центр для ефективного розгляду спорів у своїй сфері, Радою Європи, починаючи з 1999 року, прийнято низку рекомендацій щодо медіації у сімейних, кримінальних, адміністративних та цивільних справах.

На даний момент йде обговорення проекту закону «Про медіацію». Цей закон може вплинути на розвиток медіації в Україні. Адаже з прийняттям закону сторонам конфлікту буде якось спокійніше застосовувати щось для них маловідоме. Тому легітимізація ідеї є дуже важливою для встановлення довіри до неї[1].

Список використаної літератури:

1. Перспективи розвитку медіації в Україні: [Електронний ресурс] / Г. Єрьоменко // Український центр медіації – Режим доступу: <http://ukrmediation.com.ua/files/content/Perspectyvy.pdf>;

2. Домовимося чи посудимося?: [Електронний ресурс] / І. Дрофенко // Правовий тиждень – 2008. – №47(120). – Режим доступу до журн. : <http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=776>;

3. Медіація конфліктів і спорів у галузі корпоративного управління: [Електронний ресурс] / Ерік М. Рунессон, Марі-Лоранс Гі // International Finance Corporation – Режим доступу: [http://www.ifc.org/ifcext/cgf.nsf/AttachmentsByTitle/FOCUS4Russian/\\$FILE/FocusReport_Ukr_final.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/cgf.nsf/AttachmentsByTitle/FOCUS4Russian/$FILE/FocusReport_Ukr_final.pdf);

4. Кодекс етики медіатора: [Електронний ресурс] // Український центр медіації – Режим доступу: http://ukrmediation.com.ua/ua/about_center/mediator_code_of_ethics/.

Науковий керівник – Цюра Вадим Васильович, доцент кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук.

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

*Філатова Наталія Юліївна,
студентка 4 курсу Національної юридичної
академії ім. Ярослава Мудрого*

Право власності політичних партій як різновиду невідприємницьких товариств сьогодні є актуальною проблемою, що досліджується у доктрині цивільного, фінансового та конституційного права. Дослідженням даної проблеми

зокрема займались К. Алячів, С. Лукаш, М. Беляєва, Т. Боднар, Л. Мандрика, С. Обушний та інші вчені. Не применшуючи значення проведених раніше досліджень, все ж зауважимо, що дана проблема потребує подальшої розробки з огляду на недосконалість її законодавчого регулювання та численні проблеми, які виникають на практиці.

Політичні партії є різновидом об'єднань громадян, специфічною рисою яких традиційно вважається їх маргінальний характер: будучи інститутом громадянського суспільства, політичні партії утворюються головним чином для завоювання влади, а відтак є посередниками між громадянським суспільством і політичною владою. Тому деякі вчені називають політичні партії різновидом непідприємницьких товариств як юридичних осіб приватно-публічного права, у яких приватна сторона діяльності проявляється у порядку їх створення та участі у цивільно-правових відносинах, а публічна – у характері та специфіці здійснення основної статутної діяльності та ролі, яку вони відіграють у політичному житті держави і суспільства [1, 4 с.]. На специфіку політичних партій вказують також окремі положення діючого та перспективного законодавства: так, у загальних положеннях проекту Закону “Про непідприємницькі організації” зазначається, що до сфери регулювання даного закону не відносяться політичні партії та деякі інші непідприємницькі товариства, діяльність яких з огляду на її специфіку регулюється окремими законами [2].

У доктрині цивільного права право власності політичних партій розуміється у суб'єктивному та об'єктивному значенні. В *об'єктивному значенні* це є система правових норм, які регулюють і охороняють суспільні відносини щодо виникнення, набуття, захисту і припинення права власності політичних партій як суб'єктів цивільних правовідносин, а також визначають зміст суб'єктивних повноважень партії як власника і встановлюють заборони, обтяження і обмеження щодо його здійснення. В *суб'єктивному значенні* право власності політичних партій розуміється як найбільш повне речове право, яке дає його суб'єкту – політичній партії – можливість за своєю волею і незалежно від волі інших осіб вільно здійснювати відносно приналежного майна будь-які дії (включаючи володіння, користування і розпорядження), поєднану з можливістю їх обмеження чи припинення лише у випадках і порядку, встановленому законом [1, 3 с.].

Правовий режим права власності політичних партій врегульовані Законами України “Про об'єднання громадян” від 16.06.1992 р. та “Про політичні партії в Україні” від 5.04.2001 р. Із суті зазначених законів випливає, що основними підставами набуття права власності політичних партій є власні кошти політичної партії, пожертвування фізичних і юридичних осіб, а також державне фінансування.

Власні кошти політичних партій утворюються за рахунок членських внесків, колективних (інституціональних) внесків, доходів від господарської діяльності, доходів від майна, яким володіє партія та ін. Поняття членських внесків і механізму їх сплати не міститься у чинному законодавстві України, як і у законодавствах багатьох інших країн. Це питання вирішується на рівні статутів політичних партій, оскільки воно належить до їхньої внутрішньої компетенції. Останнім часом у багатьох західних державах набула поширення така форма внесків, як “партійні податки” – адміністративно визначена фіксована частина заробітної плати партійного функціонера, члена уряду, парламенту тощо, який обіймає посаду завдяки членству у партії (зазвичай – 10%) [3, 43 с.]. Обсяг коштів, залучених за рахунок членських внесків у розвинутих країнах, сягає 30-35 % від обсягу інших джерел надходження коштів (пожертвувань фізичних і юридичних осіб, державного фінансування тощо). В Україні ж частка членських внесків незначна і за оцінками різних експертів складає близько 12 % [4, 9 с.]. Тому з метою збільшення частки

членських внесків політичних партій, у Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку із запровадженням державного фінансування політичних партій в Україні” від 27.11.2003 р. внесено положення, згідно з яким держава стимулює та всіляко заохочує збільшення коштів, одержаних від членських внесків [5].

Матеріальну основу діяльності партій також складає їх майно. Так, згідно ст. 14 Закону України “Про політичні партії в Україні” для здійснення своїх статутних завдань партії мають право на власне рухоме і нерухоме майно, кошти, обладнання, транспорт, інші засоби, набуття яких не забороняється законами України [6]. Політичні партії можуть орендувати необхідне рухоме та нерухоме майно. Однак сьогодні діюче законодавство не передбачає класифікації об’єктів права власності політичних партій, що було б доцільним для більш детальної регламентації даного питання. Деякі дослідники наголошують на перспективності використання класифікації об’єктів власності, яка міститься у законодавстві Німеччини. Так, Закон ФРН «Про політичні партії» поділяє майно партій на: 1) основні засоби (нерухомість, устаткування, виробничі приміщення тощо); 2) фінансові капіталовкладення суб’єкта (цінні папери); 3) оборотні засоби; 4) грошові кошти у готівковій та безготівковій формі; 5) інші майнові цінності. Однак варто враховувати те, що володіння зазначеними об’єктами речового права має бути обумовлене необхідністю їх використання виключно для досягнення статутних цілей. Дана теза впливає із змісту *спеціальної правосуб’єктності* політичних партій (хоча, як відомо, ЦК України встановлює *універсальну* правоздатність для *всіх юридичних осіб*, що неодноразово піддавалося критиці з боку вчених-цивілістів). Однак сьогодні проблема обмеження володіння майном виключно для досягнення статутних цілей не знайшла законодавчої підтримки. Тому непоодинокими є випадки, коли безпосередньо у статутах партій існують положення, згідно яких передбачається можливість партії мати у власності об’єкти оздоровчого, санаторно-курортного та іншого призначення, що однозначно суперечить сформульованій тезі. Крім того думається доцільним запровадити законодавче обмеження володіння певними різновидами цінних паперів для політичних партій. Зокрема, Л. Мандрика наполягає на запровадженні імперативної заборони політичним партіям володіти будь-якими іншими цінними паперами, окрім державних облігацій, ощадних сертикатів, банківських чеків та товаророзпорядчих документів [7, 256–257 с.].

Особливості здійснення господарської діяльності політичними партіями унормована у ст. 24 Закону “Про об’єднання громадян”: політичні партії, створені ними установи і організації не мають права засновувати підприємства, крім засобів масової інформації, та займатись господарською та іншою комерційною діяльністю, за винятком продажу суспільно-політичної літератури, інших пропагандистсько-агітаційних матеріалів, виробів із власною символікою, проведення фестивалів, свят, виставок, лекцій, інших суспільно-політичних заходів. Надходження, що їх політична партія отримує від різних видів своєї діяльності, спрямовуються на фінансування статутних завдань партії і не можуть бути розподілені між членами партії. Однак рішенням керівних органів партії певна частина коштів може бути спрямована на благодійні цілі та надання допомоги окремим членам політичної партії [7, 316 с.].

Іншим джерелом формування майнової основи політичної партії є *пожертвування фізичних і юридичних осіб*. Перш за все, варто звернути увагу на термінологію, яку застосовує законодавець для позначення пожертвувань фізичних і юридичних осіб політичним партіям. Ст. 15 Закону “Про політичні партії” оперує поняттям “фінансування політичних партій”. У попередніх дослідженнях автором

зверталась увага на невідповідність зазначеного терміну змісту поняття: фінансування скоріше є поняттям, що застосовується у фінансово-правових та адміністративно-правових відносинах, і розуміється як надання коштів із централізованих і децентралізованих державних фондів. Тому лише державна майнова підтримка діяльності партій може бути названа “фінансуванням”.

Проблема набуття права власності політичною партією на підставі пожертвувань фізичних і юридичних осіб набула особливої значущості у багатьох країнах світу з огляду на так звані механізми “лупхолс” – способи обходу законодавчих обмежень щодо здійснення таких пожертвувань [4, 8 с.]. Тому законодавства більшості країн світу встановлюють жорсткі обмеження даної діяльності, перелік яких постійно доповнюється. Законодавством України також встановлені певні обмеження щодо одержання коштів таким шляхом. Зокрема заборонено одержувати кошти від: 1) органів державної влади та органів місцевого самоврядування; 2) державними та комунальними підприємствами, установами і організаціями, а також підприємствами, установами і організаціями, у майні яких є частки (паї, акції), що є державною чи комунальною власністю, або які належать нерезидентам; 3) іноземними державами та їх громадянами, підприємствами, установами, організаціями; 4) благодійними та релігійними об’єднаннями та організаціями; 5) анонімними особами або під псевдонімом; 6) політичними партіями, що не входять до виборчого блоку політичних партій; 7) підприємств, створених на основі змішаної форми власності, якщо участь держави або іноземного учасника в них перевищує 20 відсотків; 8) нелегалізованих об’єднань громадян [6]. Однак зазначений перелік обмежень за оцінками експертів об’єктивно не здатний забезпечити від нелегальної підтримки з боку зацікавлених у цьому осіб. Тому думається, що його необхідно суттєво доповнити новими обмеженнями із врахуванням досвіду зарубіжних країн.

Державне фінансування політичних партій як підстава набуття права власності залишається дискусійним питанням серед парламентаріїв та науковців. згідно Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв’язку із запровадженням державного фінансування політичних партій в Україні” від 27.11.2003 р. Закон “Про політичні партії” було доповнено Розділом IV-1, який врегулював питання державного фінансування діяльності партій. Однак Законом України N 107-VI від 28.12.2007 р. даний розділ було виключено. Така позиція законодавця є непослідовною та не відповідає загальносвітовій практиці, адже державне фінансування як джерело коштів партій визнано на міжнародному рівні, зокрема у Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи «Про загальні правила боротьби з корупцією щодо фінансування політичних партій і виборчих компаній» від 8.04.2003 р. [9], та закріплене у внутрішньому законодавстві багатьох держав (США, ФРН, Швеція, Російська Федерація тощо). В цілому законодавства зазначених зарубіжних країн встановлюють, що державне фінансування покликане послабити фінансову залежність політичних партій від приватного пожертвувача. Загальновизнаними є такі підходи до державного фінансування діяльності політичних партій, як загальне і спеціальне, пряме і непряме. Загальне фінансування передбачає надання державних субсидій на поточну діяльність політичних партій, головним чином організаційного характеру (утримання партійного апарату, проведення з’їздів та конференцій тощо), спеціальне – субсидювання певних видів діяльності (проведення виборчих кампаній, діяльності парламентських фракцій) [4, 10 с.].

Отже, правовідносини власності за участю політичних партій сьогодні потребують нового концептуального підходу. Численні проблеми, пов’язані з майновим боком діяльності політичних партій як в Україні, так і в багатьох зарубіжних країнах, часто стають резонансними у суспільстві і спричиняють негативне

ствалення громадян до політичних процесів у цілому. Тому сьогодні важливим є тотальне оновлення законодавства щодо регулювання відносин власності за участю політичних партій, а також детальне дослідження зазначених проблем у доктрині цивільного права.

Література

1. Мандрика Л. М. Право власності політичних партій в Україні // Автореф. канд. дис... Харків, 2002. – 19 с.
2. Про невідприємницькі організації: проект Закону України від 14 березня 2000 р. // Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.
3. Обушний С. Фінансування діяльності політичних партій у країнах з розвинутою економікою // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2006. - № 86-87. – С. 42-45.
4. Осушний С.М. Фінансове забезпечення діяльності політичних партій в Україні // Автореф. канд. дис... Київ, 2008. – 20 с.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із запровадженням державного фінансування політичних партій в Україні: Закон України від 27 листопада 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 15. – ст. 215.
6. Про політичні партії: Закон України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 23. – Ст. 118.
7. Мандрика Л.М. Теоретичні та практичні засади впливу спеціальної правосуб'єктності на об'єктний склад та здійснення політичними партіями права власності // Вісник Національного університету внутрішніх справ. Вип. 26. – 2004 – С. 254-260.
8. Гонюкова Л. Розвиток законодавства про фінансування політичних партій // Вісник Національної академії державного управління. Політика і право. – 2006. - № 2. – С. 310-319.
9. Про загальні правила боротьби з корупцією щодо фінансування політичних партій і виборчих компаній: Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи від 8 квітня 2003 року // Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.

Науковий керівник –Шуміло І.А., к.ю.н., доц.

ПЕРЕДДОГОВІРНІ КОНТАКТИ СТОРІН (ПЕРЕГОВОРИ) ЯК ФАКУЛЬТАТИВНА СТАДІЯ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ

*Цуканов Ростислав Русланович
студент 2-го курсу економіко-правового факультету
Донецького національного університету*

Договори є складними правовими конструкціями, процес їхньої розробки та погодження, як правило, багатоетапний. Порядок укладання договору являє собою послідовність стадій, заснованих на взаємних діях сторін з узгодження умов майбутнього договору. Крім обов'язкових стадій (оферта й акцепт), в процесі укладання більшості договорів можна виділити й інші, факультативні. Однак, в українському законодавстві їм приділяється недостатньо уваги, оскільки на переддоговірному етапі сторони, за загальним правилом, ще не пов'язані взаємними зобов'язаннями. Тим не менш, саме на цих стадіях формується основа майбутніх договірних відносин, сторони мають можливість розробити та погодити